

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Izobraževanje

PRESOJA VPLIVOV NA KULTURNO DEDIŠČINO

Ljubljana, 24.11.2021

Presoja vplivov v okviru
občinskega prostorskega
načrtovanja

Marjeta Jug, Locus d. o. o.

PROSTORSKO NAČRTOVANJE NA OBČINSKI RAVNI

Različne ravni načrtovanja:

- Strateški del – cilji in zasnove prostorskega razvoja
- Izvedbeni del – EUP, NRP, GJI, načini urejanja
- Izvedbeni del – splošni PIP, posebni PIP, podrobni PIP

Pomembno:

- aktivno sodelovanje pri pripravi plana - pomembno zgodnje vključevanje – strokovne podlage, pobude, izhodišča, osnutek
- izboljšava plana - iskanje (naj)boljših rešitev in podajanje izvedljivih omilitvenih (izboljševalnih) ukrepov
- cilj - izvedba plana sprejemljiva z vidika vplivov na kulturno dediščino

PROSTORSKO NAČRTOVANJE NA OBČINSKI RAVNI

Ključne vsebine OP za OPN:

- okoljski cilji plana
- merila vrednotenja
- vrednotenje
- ocena vpliva
- izboljšave plana/omilitveni ukrepi

Okoljski cilji

- Ocena vpliva na kulturno dediščino se podaja v odnosu do postavljenih okoljskih ciljev.
- OPN - več različnih posegov na več enot in vrst kulturne dediščine, zato se navadno uporabljajo kompleksni okoljski cilji.

Npr.:

- vključevanje celovitega ohranjanja kulturne dediščine v cilje in koncepte prostorskega razvoja, upoštevanje in ohranjanje lastnosti (vrste/režima, podvrste/dodatnega režima, celovitosti, zgodovinskega konteksta, umeščenosti v prostor) enot kulturne dediščine, vključno z vplivnimi območji, preprečevanje prostorskih ureditev, s katerimi bi se utegnile spremeniti te lastnosti, ter ohranjanje arheoloških ostalnih

Okoljski cilji

- SD OPN – specifični okoljski cilji

Npr.:

- upoštevanje enot kulturne dediščine pri členitvi prostora, določitvi namenske rabe prostora, območij prenove in prostorskih izvedbenih pogojev za celotno ohranjanje kulturne dediščine in posamezne enote urejanja prostora ali druga območja
- ohranjanje ali izboljšanje širšega prostorskega konteksta enot kulturne dediščine (dominantne vloge, vedut, javnih površin ob objektu dediščine, krajinskega ali grajenega okvira, povezav/dostopov)
- preprečevanje prostorskih ureditev, s katerimi bi se utegnile spremeniti lastnosti dediščine
- omejevanje motornega prometa na območju naselbinske dediščine
- povečanje števila prebivalcev na območju naselbinske dediščine, zasedenosti stanovanj

Merila vrednotenja

- kazalniki za prikaz sprememb (kazalniki vrednotenja) so podlaga za ugotavljanje odklona od zastavljenega cilja oziroma za ugotavljanje stopnje doseganja ali uresničevanja cilja, kriteriji za oceno vpliva
- OPN – kompleksni cilj/kompleksni kazalnik
Npr.:
 - stopnja in način vključenosti celostnega ohranjanja kulturne dediščine v cilje in koncepte prostorskega razvoja, obseg in značilnosti posegov v enote kulturne dediščine, vključno z vplivnimi območji, upoštevajoč lastnosti (vrsto/režim, podvrsto/dodatni režim, celovitost, zgodovinski kontekst, umeščenost v prostor), obseg prostorskih ureditev, s katerimi bi se utegnile spremeniti te lastnosti, ter stopnja ohranjenosti arheoloških ostalin

Merila vrednotenja

- SD OPN – specifični cilji/specifični kazalniki

Npr.:

- ustreznost upoštevanja enot kulturne dediščine pri členitvi prostora, določitvi namenske rabe prostora, območij prenove in prostorskih izvedbenih pogojev za celostno ohranjanje kulturne dediščine in posamezne enote urejanja prostora ali druga območja
- stopnja ohranjenosti ali izboljšanja širšega prostorskega konteksta enot kulturne dediščine (dominantne vloge, vedut, javnih površin ob enoti dediščine, krajinskega ali grajenega okvira, povezav/dostopov)
- obseg in značilnosti prostorskih ureditev, s katerimi bi se utegnile spremeniti lastnosti dediščine
- obseg in značilnosti prometa na območju naselbinske dediščine
- število prebivalcev na območju naselbinske dediščine, zasedenost stanovanj

Ugotavljanje in vrednotenje vplivov OPN na kulturno dediščino

- Vpliv in velikost vpliva na kulturno dediščino sta odvisna od lastnosti enote kulturne dediščine in značilnosti posega.
- Presoja OPN - več različnih posegov v več enot kulturne dediščine – vplivi se ocenijo za vsak poseg posebej in za plan kot celoto.

Ugotavljanje in vrednotenje vplivov OPN na kulturno dediščino

Strateški del (občinski prostorski plan)

- vključenost ciljev celostnega ohranjanja kulturne dediščine v cilje prostorskega razvoja občine
- skladnost ciljev/zasnov/usmeritev prostorskega razvoja z značilnostmi kulturne dediščine na obravnavanem območju

Ugotavljanje in vrednotenje vplivov OPN na kulturno dediščino

Izvedbeni del

- načrtovane prostorske ureditve na enotah kulturne dediščine in njihovih vplivnih območjih in njihovi pričakovani vplivi
- skladnost načrtovanih prostorskih ureditev z režimi varstva enot kulturne dediščine, s splošnimi smernicami in mnenji
- drugi plani na območjih kulturne dediščine in vplivnih območjih, njihove ugotovitve v zvezi z vplivi na enoto kulturne dediščine in vplivna območja
- možne alternative za izvedbo načrtovanih prostorskih ureditev izven enot kulturne dediščine oziroma njihovih vplivnih območij

Izboljšave plana/omilitveni ukrepi

- prostorsko lokacijske izboljšave
 - npr. sprememba prostorskega položaja posega, umik iz zavarovanega območja, povečanje oddaljenosti od enote dediščine
- tehnološke prilagoditve, izboljšave
 - npr. sprememba tehnologije gradnje, poglobitev infrastrukturnega objekta, zmanjšanje zmogljivosti
- prostorsko ureditvene (oblikovalsko, vsebinsko) izboljšave
 - npr. sprememba arhitekturne zasnove, oblikovanje reliefa, zasaditev
- konceptualne spremembe
 - npr. sprememba prometne ureditve
- kombinacija teh ukrepov

Izboljšave plana/omilitveni ukrepi

- Umik posega

Primer OP za OPN Benedikt

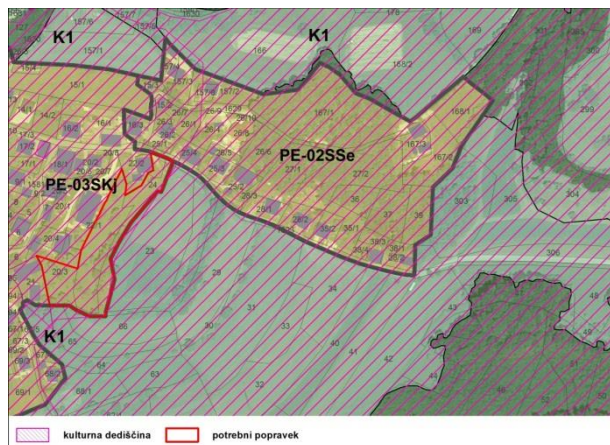
- Načrtovana gradnja stanovanjskega objekta na območju kulturnem spomeniku **Rimskodobna naselbina Strmškova njiva – EŠD 10657.**

Predlagana izboljšava plana:

- Varstveni režim ne dopušča gradnje objektov, zato je poseg treba umakniti.

Izboljšave plana/omilitveni ukrepi

- Zmanjšanje posega

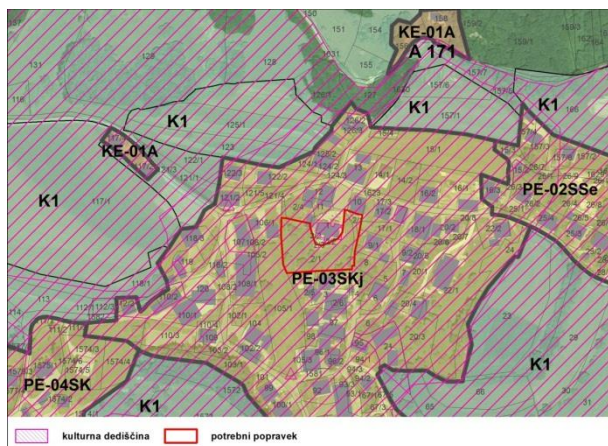
Primer OP za OPN Moravče

Peče – Vas – EŠD 8254

Pozidava nezazidanih stavbnih zemljišč na vzhodnem robu naselja bi pomik roba naselja iz vznožja vzpetine na pobočje vzpetine, kar bi pomembno vplivalo na osnovno zasnovo naselja. Nezazidana stavbna zemljišča na tem območju naj se izvzamejo iz OPN.

Izboljšave plana/omilitveni ukrepi

- Sprememba podrobnejše namenske rabe

Primer OP za OPN Moravče

Peče – Cerkev sv. Jerneja, vplivno območje – EŠD 2100

Celotno območje naselja Peče sodi v vplivno območje cerkve Sv. Jerneja, ki se nahaja v središču naselja med obstoječo pozidavo. Pozidava nezazidanih stavbnih zemljišč tik ob cerkvi, bi pomembno vplivala na prostorski kontekst kulturne dediščine, zato je potrebno ta zemljišča ohranjati nepozidana. Tem zemljiščem naj se določi namenska raba ZP.

Izboljšave plana/omilitveni ukrepi

- Dopolnitev PIP

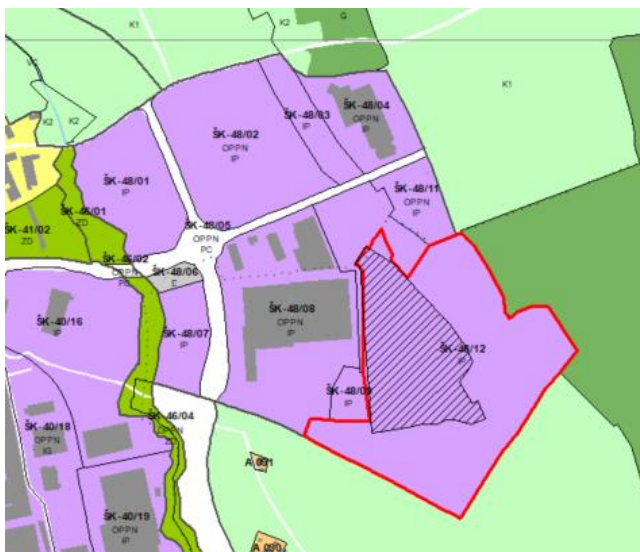
Primer OP za OPN Benedikt

Sveti Trije Kralji v Slovenskih goricah - Cerkev sv. Treh kraljev (EŠD 718)

Za del enote je načrtovana širitev stavbnih zemljišč. V skladu s smernicami je zaradi ohranjanja vedute na cerkev na območju dovoljena le gradnja pritličnih objektov.

Izboljšave plana/omilitveni ukrepi

■ Dopolnitev PIP

Primer SD OPN 02 Škofja Loka

Poseg na arheološko najdišče **Godešič** –
Arheološko najdišče - EŠD 12123 – na podlagi
posebnih smernic opravljene predhodne
arheološke raziskave - arheološki izkop ročnih in
strojnih testnih jarkov
Rezultati vključeni v OPN

- Do pridobitve gradbenega dovoljenja je potrebno opraviti še Predhodne arheološke raziskave – arheološka izkopavanja.
- Arheološke raziskave mora zagotoviti investitor.
- Investitor mora za arheološke raziskave in odstranitev arheološke ostaline pridobiti posebno kulturnovarstveno soglasje pri pristojnem ministrstvu, ki je pogoj za izvedbo raziskave.
- Posegi v območje enote kulturne dediščine so možni, če se na podlagi rezultatov opravljenih predhodnih arheoloških raziskav izkaže, da je zemljišče možno sprostiti za gradnjo.

Izboljšave plana/omilitveni ukrepi

- Sprememba EUP, dopolnitev PIP

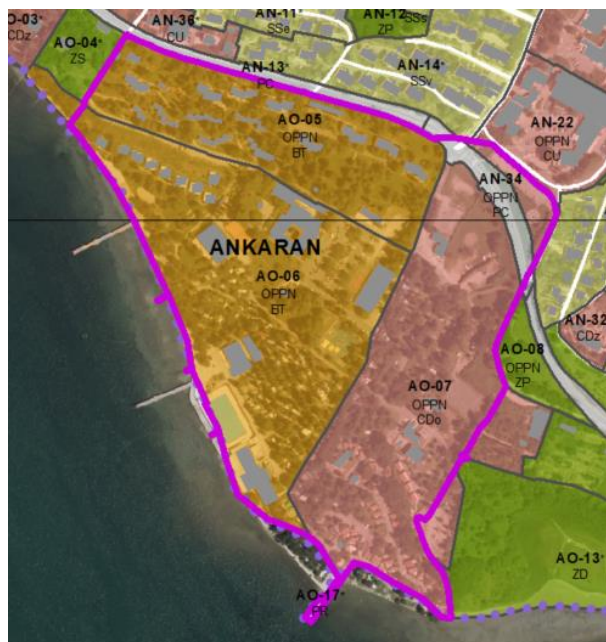

Primer OP za OPN Benedikt

Območju cerkve z mežnarijo – EŠD 9573 naj se določi svoja enota urejanja prostora. Znotraj enote urejanja prostora je treba prepovedati gradnjo objektov. Dovolijo se lahko samo parkovne ureditve.

Izboljšave plana/omilitveni ukrepi

- Sprememba načina urejanja

Primer OP za OPN Ankaran

Ankaran - Hotel Adria Convent – EŠD 15677

Smernice – gradnja novih stavb ni primerna, obstoječe objekte je potrebno obnoviti in vzdrževati v prvotni podobi.

OPN dopušča gradnjo novih stavb.

Izdelane strokovne podlage za poselitev in krajino ter urbanistični načrt. V vseh teh dokumentih je bilo območje prepoznano kot degradirano, vendar z izrazitim kvalitetnim potencialom.

Predlagana izboljšava OPN:

Ohranjanje obstoječega stanja ni ustrezna razvojna rešitev, zato je se predvidi izvedba javnih natečajev in priprava podrobnejših izvedbenih aktov.

Razvrstitev v razred vplivov (A – E)

A – vpliva ni ali je pozitiven

B – vpliv je nebistven

C – vpliv je nebistven zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov

D – vpliv je bistven

E – vpliv je uničujoč

X – ugotavljanje vpliva ni možno

Razvrstitev v razred vplivov (A – E)

A – vpliva ni ali je pozitiven

- Vpliva ni:
 - Spremembe OPN se vsebin kulturne dediščine ne dotikajo.
- Vpliv je pozitiven:
 - Cilji prostorskega razvoja vključujejo tudi cilje s področja celostnega ohranjanja kulturne dediščine.
 - Načrtovane so prostorske ureditve, ki bodo prispevale k ohranitvi celovitosti enot kulturne dediščine.
 - Načrtovane so prostorske ureditve, ki bodo izboljšale varovane lastnosti dediščine.

Razvrstitev v razred vplivov (A – E)

B – vpliv je nebistven

- Poseg v robno območje enote kulturne krajine ob obstoječi pozidavi. Sprememba ne spreminja značilne silhuete naselja in značilnosti teras, zaradi česar se območje varuje.
- **Poseg v območje arheološkega najdišča. Na območju so že bile izvedene arheološke raziskave, iz rezultatov izhaja, da je poseg v skladu z ukrepi varstva.**
- Poseg ne posega v enoto kulturne dediščine, se pa neposredno približa kulturnemu spomeniku (spomeniku žrtvam). Glede na to, da je širitev stavbnega zemljišča namenjena pokopališču, poseg ne bo imel bistvenih vplivov na enoto kulturne dediščine.

Razvrstitev v razred vplivov (A – E)

C – vpliv je nebitven zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov

- Prostorska ureditev, ki se delno nahaja na arheološkem najdišču, s PPIP pa gradnja novih objektov na območju arheološkega najdišča ni dovoljena.
- V bližini enote stavbne dediščine se načrtuje nova pozidava, ki bi lahko uničila njen prostorski kontekst, s PPIP pa je npr. določeno, da je treba okrog enote kulturne dediščine v radiju 10 m ohranjati odprt prostor.
- Ob območju naselbinske dediščine se načrtuje novo območje stanovanjske gradnje, ki se s cezuro odmakne od enote dediščine (cezura lahko določena s PPIP, lahko z namensko rabo).
- Območje dediščine je večinoma pozidano, pojavljajo se le posamezne nezazidane parcele, njihova pozidava oziroma drugi posegi na območju dediščine ob upoštevanju splošnih PIP za naselbinsko dediščino ne bodo imeli negativnih vplivov na enoto dediščine.

Razvrstitev v razred vplivov (A – E)

D – vpliv je bistven

- Nova poselitev znotraj vplivnega območja enote kulturne dediščine in v njeni veduti. Varovane lastnosti enote kulturne dediščine so značilni pogledi.
- Gradnja novih stavb v neposredni bližini enote kulturne dediščine, katere varovane lastnosti so prostorski kontekst in vedute na enoto kulturne dediščine.
- Dopuščanje postavitve nezahtevnih in enostavnih objektov, ki niso namenjeni ohranjanju oziroma predstavitvi dediščine na enoti dediščine.
- Poseg v območje arheološkega najdišča, na območju so že bile izvedene arheološke raziskave, iz rezultatov izhaja, da poseg ni v skladu z ukrepi varstva.

Razvrstitev v razred vplivov (A – E)

E – vpliv je uničujoč

- Načrtovana cesta preči objekt kulturne dediščine, ki bi ga bilo treba zaradi gradnje ceste odstraniti.

X – ugotavljanje vpliva ni možno

- Ni na voljo dovolj ustreznih podatkov za ugotavljanje vplivov plana.
- Ta ocena se uporabi izjemoma, le v vmesnih fazah priprave plana/presoje, npr. v primerih, ko še ni na voljo rezultatov predhodnih arheoloških raziskav.

